

Проблема формування орфографічних навичок

Які ж шляхи усунення і попередження мовних і мовленнєвих помилок в учнівських писемних висловлюваннях?

Готуючись до уроку, вчителю слід добре продумувати матеріал, добирати такі види вправ, які б зацікавлювали, викликали бажання виконати їх, давали змогу осмислено засвоїти нову інформацію і водночас запам'ятати відповідні орфограми. Вихованці не заучують правило, а обґрунтовують, підкріплюють новими прикладами і таким чином свідомо його запам'ятовують, вчаться правильно застосовувати у майбутньому.

Вироблення орфографічних умінь і навичок має поєднуватися з розвитком мовлення. Діти охоче пишуть твори, перекази різного виду і змісту, але допускають при цьому велику кількість помилок. Тому кожній творчій роботі має передувати підготовка, спланована з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей, набутих умінь тощо.

Вивчаючи зі школярами правопис, зустрічаємося з великими труднощами. Словесник насамперед вимагає знання теорії мови - так диктує програма. Програма з української мови побудована так, що новий матеріал вивчається майже на кожному уроці, а тому не вистачає часу закріпити пройдене. Та щоб забезпечити грамотність, самого лише знання правил не досить, потрібна також різноманітна й ефективна практика письма, виконання навчально-тренувальна практика письма, виконання навчально-тренувальних вправ, які мають виробити навички безпомилково і швидко застосувати вивчені правила, працювати свідомо, адже правописна практика взаємопов'язана з постійним мисленням.

Передумовою правильного виконання різних видів завдань є стійка увага. Розсіяність - характерна психологічна особливість підлітків. Тому-то учнів насамперед слід привчати слухати, систематично й наполегливо виробляти вміння зосереджуватись під час будь-якої письмової роботи. Проте одних словесних спонукань не досить. Для цього потрібні різноманітні, добре підготовлені навчальні завдання, які активізували б думку учня. Крім того, кілька робіт учитель має перевірити на оцінку під час уроку, чим стимулюватиме дітей виконувати завдання уважно, з почуттям відповідальності.

Ефективним вважається той урок, на якому вдається досягти високої мовленнєвої активності учнів. Тому на більшості уроків необхідно йти шляхом створення проблемної ситуації та обов'язкового варіативного повторення виучуваного матеріалу. При цьому урізноманітнюю форми роботи на уроці. Серед них вдалими є такі: конкурс на краще запитання, тематичний брейн-ринг, виклад матеріалу за опорним плакатом, схематичне відтворення теми, роботи з додатковою літературою на зіставлення матеріалу та інші. Звичайно, навчання при цьому диференційоване. Великої уваги потребує індивідуальна робота, зокрема з обдарованими дітьми. Виділити можна кілька основних напрямів:

1. Забезпечення опрацювання обдарованим дітьми позапрограмної літератури.
2. Умотивований контроль за виконанням завдань підвищеної складності.
3. Додаткові індивідуальні заняття.
5. Проведення позакласних заходів.
6. Організація творчої роботи (творчі мовно-літературні конкурси, олімпіади тощо).

Значна частина учнів із задоволенням виконує завдання творчого характеру: складання розповіді за поданим початком, творів-мініатюр, створення поезії, рецензування творчої роботи та ін.

Основний метод - проблемно-пошуковий; основна вимога - наростання складності; педагогічна технологія - класно-урочна система в поєднанні з лекційно-семінарською формою, система формування і розвитку творчої особистості в поєднанні диференційованого та індивідуального навчання.

Основне завдання вчителя - у виробленні в учнів комунікативних умінь і навичок, у засвоєнні ними основних теоретичних відомостей з української мови, формуванні вміння користуватися всіма багатствами мовних і мовленнєвих засобів, засвоєнні норм української літературної мови, виробленні міцних орфографічних та пунктуаційних навичок. Водночас слід розвивати мислення учнів, формувати вміння самостійно поповнювати свої знання.

Виконання цих нелегких завдань потребує від учителя чіткої організації праці, створення власної системи викладання. Кожен урок організовувати так, щоб знайти час і найефективніші методи, форми та види роботи для реалізації за планового.

Обов'язковим елементом уроків української мови є так звана розминка - різного роду тренувальні вправи і завдання. Основні види розминки: лексична, орфоепічна, орфографічна, граматична, пунктуаційна, стилістична, теоретична.

Лексична розминка містить такі види завдань і вправ: пояснити значення слів; дібрати синоніми, антоніми; пояснити значення фразеологізмів; дібрати фразеологічні синоніми; створити мовленнєву ситуацію.

Орфоепічна: поставити наголос у словах; визначити закономірність наголошування слів; пояснити правила вживання прийменників і сполучників; правильно прочитати текст.

Орфографічна: словниковий диктант на задану орфограму; складання орфографічної схеми; пояснювальний диктант; робота з зошитом орфограм; взаємодиктант, творчий диктант.

Пунктуаційна: самодиктант; графічний диктант; складання речень за схемами; пояснювальний диктант; схематичне оформлення пунктограм; робота з зошитом пунктограм.

Граматична: знайти відповідну граматичну форму; утворити задану граматичну форму; виправити помилки; перевірити знання за схемою.

Стилістична: редагувати речення; створити зв'язне висловлювання на задану тему; вводити мовні штампи у текст; працювати з паронімами; перекласти з російської мови.

Теоретична: передбачає повторення певних відомостей з вивченого курсу.